

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.
Oddělení slavistické lingvistiky a lexikografie

Vás srdečně zve na přednášku

Slovotvorný analyzátor pro výuku češtiny pro cizince (SLAN) a možnosti srovnávacího výzkumu slovtvorby slovanských jazyků s důrazem na výuku

Přednášku prosloví **Mgr. Anastasija Sokolova, Ph.D.**, z Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně ve středu **21. února 2024 v 10:30 hodin** v zasedací místnosti Slovanského ústavu AV ČR, Valentinská 1, Praha 1, 3. patro (zvoňte, prosím, na sekretariát).

Slovotvorný analyzátor pro výuku češtiny pro cizince (SLAN) je didaktickým nástrojem, který zpracovává slovtvorbu pro potřeby výuky češtiny jako druhého/cizího jazyka. Nástroj představuje možnost, jak ve výuce cizinců systematicky pracovat se slovtvorbou a využít faktu, že více než $\frac{2}{3}$ české slovní zásoby tvoří slova odvozená. Konkrétně se jedná o využití slovtvorného významu, tj. významu vyplývajícího ze stavby odvozených slov, při objasňování nové slovní zásoby. Takový způsob vyhovuje základnímu didaktickému principu, kdy je neznámé (odvozené) slovo vysvětlováno pomocí známého (základového) slova. Jádrem nástroje SLAN jsou seznamy tvořené dvojicemi slov (základové slovo → odvozené slovo, např. bydlet → bydliště), které slouží lektorům k vytváření libovolných výukových materiálů zohledňujících slovtvorbu. Seznamy slov je možné generovat dle formálních kritérií (např. odvozená slova končící na vybraný sufix) i sémantických kritérií (např. odvozená slova označující názvy míst). Primárním východiskem dat SLANu jsou učebnicové korpusy UčebKo, díky čemuž pracují studenti pouze se slovy, se kterými se studenti skutečně na své úrovni (A2, B1 nebo B2) setkávají.

Primární cílovou skupinou SLANu jsou rusky mluvící cizinci, kteří se slovtvorbou svého mateřského jazyka pracují na základních a středních školách, a jsou tak zvyklí pracovat se strukturou slova. Slovtvorných výzkumů češtiny a ruštiny je značné množství (např. Dokulil, Štícha, Osolsobě, Bozděchová, Kolářová pro ČJ, Šanskij, Uluchanov, Lopatin, Tichonov pro RJ), ovšem chybí slovtvorný slovník (online nebo tištěný), který by m. j. dokázal pracovat s jazykovou úrovní jednotlivých základových slov a derivátů. Existující zdroje, např. DeriNet a slovtvorné funkce ČNK a Ruského korpusu, nejsou zaměřené na výuku, pracují s velkým množstvím jednotek určených pro rodilé mluvčí.

Proč a jak vznikl SLAN, co bylo naší motivací a jaká témata srovnávacího výzkumu slovtvorby ČJ a RJ jsme objevili? To všechno zazní na přednášce.